

NEW YORK TIMES BESTSELLER

HĽADANIE SLOBODY

SKUTOČNÝ PRÍBEH O BUDOVANÍ
NOVÉHO ŽIVOTA OD NULY

ERIN FRENCHOVÁ

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

HLADANIE SLOBODY

HĽADANIE SLOBODY

SKUTOČNÝ PRÍBEH O BUDOVANÍ
NOVÉHO ŽIVOTA OD NULY

ERIN FRENCHOVÁ

TATRAN

Z anglického originálu Erin French: FINDING FREEDOM
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Celadon boooks,
a Division of Macmillan Publishers, New York 2021,
preložila Veronika Maťušová.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2022 ako 5328. publikácia
a 183. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Daniela Šinková

Jazykóví redaktóri Ivana Fábryová, David Grich

Technická redaktorka Eva Zdražilová

Sadzba RS servis, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved. Printed by arrangement with
Janis A. Donnaud & Associates, Inc. through Graal Literary Agency

Copyright © 2021 by Erin French
Translation © Veronika Maťušová 2022
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2022

ISBN 978-80-222-1256-4

*Venujem ženám zo Stratenej kuchyne...
mojim strateným sestrám.
Váš pôvab, vytrvalosť a nekonečná láska
ma vždy vedia povzbudiť.*

OBSAH

PRVÁ ČASŤ: NÁDEJ

1. Slanina a zmrzlina	13
2. Tapiokové perly a mačiatka	21
3. Rýchlo a rozmaznane	30
4. Dni, noci, roky v bistre	37
5. Spomienky na sekanú	47
6. Zvuk harleyov	55
7. Koniec cesty	61

DRUHÁ ČASŤ: JEDNOTA

8. Hlavne nech je v modrom	69
9. Ako stvoriť matku	77
10. Niečo za niečo	85
11. Piliny a naleštené podlahy	93
12. Amarant a vyprázané kura	107
13. Vinalhaven	120
14. Vrstvy úzkosti	128

TRETIA ČASŤ: VYHLIADKY

15. Trojuholník z tehál	135
16. Štrnganie pohárov, mihotanie sviečok	147

17. Fyzické, psychické, emocionálne	154
18. Kopanie, škriabanie, padanie	163
19. Devätnásť schodov	175
20. Sedemdesiatdvojka	189
21. Čas ísť, dievča	196

ŠTVRTÁ ČASŤ: SLOBODA

22. Sivý deň v Maine	209
23. Kto zachránil koho?	215
24. Do Batmanovej jaskyne	221
25. Horkosladké rozchodové brownies	231
26. Výtlky a asfalt	240

PIATA ČASŤ: VOLNOSŤ

27. List na troje	259
28. Vezmi ma späť	267
29. Zčať od nuly	272
30. Waldovské ženy	279
31. Prebudenie ženy	289
32. Jahodový domček	295
33. Všade dobre, doma najlepšie	301
POĎAKOVANIE	309

PRVÁ ČASŤ

NÁDEJ

SLANINA A ZMRZLINA

Bolo desať minút po tretej poobede, čas, na ktorý som sa za celý deň tešila najviac. Tento moment mi v kuchyni otcovho bistra každý deň poskytol aspoň kúšтик prepotrebného pokoja. Vtedy som si na zlomok sekundy mohla konečne vydýchnuť. Za posledné štyri hodiny som otočila aspoň dva tucty burgerov, vypražila rovnako veľa košíkov s mušľami, naložila na tanier tucet porcií špeciálnej sekanej a pomedzi to pripravila niekoľko sendvičov so slaninou, šalátom a paradajkou či talianskych so šunkou alebo s vajcovým šalátom.

Keď sa skončil horúčkovitý obedný nával, gril konečne zívaj prázdnotou, horúce a pokojné fritézy bežali naprázdno, nové objednávky nepribúdali a všade bolo ticho. Konečne to prišlo, moja šanca sadnúť si, niečo narýchlo zhltnúť alebo sa prvý raz za päť hodín ísť vyčúrať. Takisto to však bol jediný dostatočne pokojný okamih na nachystanie domácich hranoliek a slaniny na zajtrajší vyčerpávajúci raňajkový servis. Z linky na mňa netrpezlivo zazeralo päťkilové balenie bravčoviny. Vytiahla som z obrovského vreca za hrst prerastených pásikov a poukladala ich jeden vedľa druhého do štyroch dlhých radov na veľikánsku platňu uloženú na čestnom mieste uprostred starej linky. Každý prúžok som opražila do svetlohnedá a uložila ho medzi hnedé papierové utierky, aby odsali tuk. Potom som naukladala na platňu ďalšie štyri rady a potom znovu a znovu a znovu. Každý deň mi to pripadalo ako večnosť,

prskajúca masť mi bombardovala ruky a vytvárala miniatúrne popáleniny. Nemohla som sa nemyknúť, hoci som na to bola dávno zvyknutá. A k tomu ten smrad roztopenej bravčovej masti. Zdalo sa mi, že prenikne do každého vlasu, každej nitky oblečenia, do každého póru: doslova a do písmena som smrdela slaninou. Bože, nevedela som sa dočkať dlhej horúcej sprchy, ale od tej ma delilo ešte dobrých sedem hodín. Čakala ma ďalšia slanina na upraženie, domáce hranolky na nakrájanie a ešte celý posratý večerný servis.

Keď som strčila aj poslednú várku medzi papierové utierky, otočila som všetkými štyrmi gombíkmi doprava a vypla hlavné plynové horáky pod platňou. Vzala som škrabku na gril, zotrela ňou mláky horúceho tuku po obvode celej platne a postupne zliala pariáciu sa tekutinu do nádoby z nehrdzavejúcej ocele cez otvor v ľavom dolnom rohu. Konečne čistá platňa, prázdna tabuľa s objednávkami a chvíľka, keď som si mohla sadnúť. *Hurá!* Prešla som k stroju na točenie zmrzlinu zastrčenému vpredu v kuchyni a potlačila som páku. V sladkom kornúťiku v mojej ruke pristáli mäkké, krémové vanilkové záhyby. Trvalo dlho naučiť sa natočiť peknú zmrzlinu, ale ja som už po toľkých rokoch bola profička. A tiež som sa musela naučiť, aký je rozdiel medzi malou, strednou a veľkou zmrzlinou. Bolo to dôležité, záležalo na tom. Verte mi, otec mi veľakrát vyčistil žalúdok za to, že som predala „priveľkú“ zmrzlinu.

„Nechceš im rovno darovať celú túto pojebanú reštauráciu?!“ kričal na mňa. „Kolkokrát ti to mám hovoriť?! Tri potiahnutia na malú, štyri na strednú, päť na veľkú. Čo mám podľa teba robiť?! Makať zadarmo?! Raz, dva, tri! Tri potiahnutia na malú zmrzlinu! Štyri na strednú, päť na veľkú! *Už si to pochopila?!*“ Jeho hnev sa vychrlil nespútane a úplne zbytočne, ale neprekvapilo ma to. Už som si zvykla, že na mňa nemá nervy.

Medzitým moja mladšia sestra Nina každý deň po škole rozdávala cez okno mliečneho baru svojim zhúleným kamarátom jogurtové poháre a banány so šľahačkou a ničila balenia sprejovej šľahačky tým, že z nej vdychovali rajský plyn, čo mu vynieslo v čis-

tom nič. Ale ona bola mladšia, tak sa k nej správal miernejšie. Alebo si všetko sklamanie vyplytval na mňa.

Konečne som si sadla vzadu v reštaurácii a vychutnala poobednú pauzu. Usadila som sa na prevrátenú debnu od mlieka, vyložila si nohy na prázdny plastový regál na chlieb a lízala tú studenú, vynikajúcu, dokonalú malú *raz-dva-tri* vanilkovú zmrzlinu. Vzdiakovala som sa od kuchyne len natoľko, aby som si vydýchla, no stále počula cinknutie zvončeka na kuchárskom pulte, ak z jedálne príde objednávka.

Spomínam si na deň, keď som do nášho bistra vkročila prvý raz. Mala som iba päť rokov. Raz ráno cestou do škôlky zišla mama naším starým Volvom z bežnej trasy. Nadskočili sme na niekoľkých výtlkoch na širokom nevybetónovanom parkovisku a zastali pred malým bistro na kopci Knox Ridge, okolo ktorého sme prechádzali mnohokrát predtým. Na prednom štíte visel nápadný nápis REŠTAURÁCIA NA KOPCI a fádne hnedo-žlté písmo oznamovalo: NAJLEPŠIE JEDLO V OKOLÍ.

„Čo tu robíme?“ spýtala som sa mamy zo zadného sedadla, lebo nečakaná zastávka ma zmiatla.

„Ideme pred škôlkou pozrieť ocka. Tu teraz pracuje. Toto je naša reštaurácia. Kúpili sme ju!“ V hlase jej znelo úprimné nadšenie. So sestrou sme sa na chvíľu nezmohli na slovo. Vypeštili sme oči a zvýskli od radosti. „Čože? My máme reštauráciu?!“ Akoby sme si obe naraz predstavili všetky tie burgery, hranolky, mliečne kokteily a točené zmrzliny zadarmo, koľko sa nám len do brušiek zmestí. Vyskočili sme z auta a bežali k vstupným dverám. Od radosti sme ich chceli rozraziť, ale veľké dvere z tabuľového skla boli ťažšie, ako sme čakali, a otvárali sa pomalšie, ako nám búšili srdcia. Keď sme ich celou silou roztvorili, slabo sa rozcinkala šnúra zvončekov priviazaných ku kľučke a všetkým oznámila, že sme prišli. Vnútri sme ohromene zastali a vpíjali *naše* nové prostredie: pred nami sa tia-

hol dlhý rad boxov z imitácie dreva. Dosky stolov zdobilo papierové prestieranie, jednoduchý príbor, červené plastové fľaše s kečupom, ružové vrecúška cukru a kopy rôznych maličkých pohárikov s džemom. Nosné dierky nám zaplnila vôňa praženej cibule a slaniny. Vpravo sme videli vysoký raňajkový pult lemovaný drevenými stoličkami a na ňom sklené nádoby plné pečiva. Sedelo pri ňom niekoľko zákazníkov, potichu popíjali kávu z lesklých hnedých hrnčekov a poťahovali si z cigariet. Pozreli na nás len na okamih a potom sa vrátili k tanierom zemiakového hašé s volským okom. Pamätám si, ako som sa s úžasom dívala na tenké prúžky dymu rinúce sa z ich úst a popolníkov k azbestovému podhľadu zažltnutému od nikotínových škvŕn, ktoré kopírovali tvar raňajkového pultu pod nimi, čo svedčilo o dlhoročných návštevách verných štangastov.

Privítala nás milá čašníčka v spraných rifliah, bledofialovom tričku, bielych kožených vysokých teniskách a nariasenej čiernej zástere. Mala husté kučeravé hnedé vlasy, ktoré jej pevne stáli vysoko okolo hlavy (určite použila kilo laku), mihalnice mala zlepené od modrej riasenky a za uchom lacné gulôčkové pero. Na mieste ho isto držali aj jej lokne utopené v spreji na vlasy.

„Ahojte. Ja som Viola. Vy ste určite Jeffove dcéry,“ zašvitorila veselým hlasom a vybrala sa k nám. Kým sme však stihli prikývnuť, našu pozornosť upútal známy hlas našej starkej spoza raňajkového pultu. Stála tam a my sme cez clonu dymu zbadali jej milú a láskavú tvár.

„Dievčatá!“ zvolala, zachichotala sa a kývla nám, aby sme prišli za ňou za pult. Pribehli sme k nej, stále s údivom v očiach, batohy sa nám hojdali na chrbtoch. Silno nás objala a na čelá nám vtisla vrúcny bozk.

„Prichystám vám šišku a pohár mlieka,“ navrhla a hnala nás dozadu. Potlačili sme lietacie dvere do kuchyne a tam bol on – náš otec. Stál pred obrovskou oceľovou platňou s bielou zásterou okolo pásu a veľkou obracačkou v ruke, bez námahy vysoko vo vzdu-

chu otáčal velikánske zlaté lievance a popritom si cez zuby popisoval veselé melódie. Každý obrátený lievanec spravil *sssss!* a *plesk!*, keď neupečenou stranou dopadol na horúcu platňu. Páčilo sa mi to. Pozrel na mňa so sestrou a my sme naňho hľadeli s úprimným úžasom a pootvorenými ústami. Hypnotizoval nás pohľad na toho muža, nášho otca – akoby sme ho ani úplne nespoznávali. Usmieval sa tak široko, až sa mu modré oči zúžili natoľko, že sa takmer nedala určiť ich farba. Tmavoplavé bokombrady sa mu nahaňovali spolu s tvárou, fúzy sa mu mykli, keď odhalil široký biely úsmev, a pritom si stále popisoval. V tej chvíli jeho obrovská radosť priam bila do očí a úplne nás dostala. Bolo zriedkavé a zvláštne vidieť ho takého – šťastného a spokojného. *Pozrite sa na mňa! Užívam si život!* hovoril bez toho, aby vyslovil čo i len slovo. Vnútri sa mi rozlialo teplo. „Nevedela som, že ocko vie variť,“ poznamenala Nina a ani nežmurkla, nepohla sa, ani od neho neodtrhla oči, veľké ako oči malého srňaťa.

Trochu ďalej za širokou linkou som zbadala starkého, ako sa s niečím babre pri veľkej fritéze. Okuliare na čítanie s čiernym rámom mal zamastené a sklzli sa mu až na samý konček nosa, kde zázrakom ostali stáť. Aj on si nahlas s radosťou popisoval. Jeho pesnička sa miešala s otcovou, od grilu k fritéze, tam a späť. Sledovali sme, ako z vriaceho oleja vytiahol jednu, dve, tri – šesť – horúcich šišiek a uložil ich na podnos vystlaný papierom na pečenie, ktorý vedľa neho trpezlivo držala starká. Otočil sa k nám v bielej zástere pofrkanej vajcom a cestom, napravil si okuliare a poslal Nine a mne pusu, potom hodil do rozhorúčenej fritézy ďalšie surové cesto a vrátil sa k svojej veselej melódii.

Starká podišla k nám s tanierom čerstvo vypražených šišiek. Každá sme si po jednej vzali a zahryzli sa. Z úst sa nám parilo. To teplo, tá chrumková kôrka na povrchu, to mäkučké vnútro, tie jemné náznaky muškátového orieška a vanilky a tá nevtieravá sladkosť! Nič lepšie som nikdy v živote nejedla. Pomedzi hlty sme si ústa chladili dúškami čerstvého studeného mlieka. Vtedy sme všet-

ci boli ohromne šťastní. Bolo to poetické, romantické. *Čo je to za čarovné miesto?!* pomyslela som si, keď som si odhryzla druhý raz.

„*Toto je naša reštaurácia,*“ ozval sa môj otec nahlas a celý žiaril. A ja som sa zaľúbila.

Mala som dvanásť, keď ma otec prvý raz zapriahol do kuchyne. Jasne si vybavujem to nedeľné ráno. Zobudila som sa skoro s motýľmi v bruchu a celá vzrušená, že budem prvý raz pracovať v bistre. Skočila som na sedadlo spolujazdca v maminom aute a netrpezlivo zatrúbila na klaksón.

„No poood, mami!“ zakričala som z okienka.

„Dobre, dobre!“ zavolala, keď vychádzala cez vchodové dvere. Nasadla na sedadlo vodiča a naštartovala. „Už aby si mala vodičák,“ povedala unavene a trochu podráždene.

„Mami, mám dvanásť. Šetrím si na bicykel,“ prevrátila som oči.

Vtedy, pred tolkými rokmi, som sa ponúkla, že pomôžem ocovi v bistre hlavne preto, že som potrebovala peniaze na ten bicykel, a časom na benzín do nádrže môjho Volkswagenu Rabbit či na kazety Janet Jacksonovej. Vystriedala som všetky pozície v kuchyni a naučila som sa každú základnú kuchynskú zručnosť, ktorú by kuchárka mohla potrebovať: Ako opieť burger pekne doružova. Ako uvariť vajcia – natvrdo, tekuté volské oko, tuhšie volské oko, praženicu, pošírované, namätko. Ako upieť kurča a obrať ho do posledného kúsoka mäsa (vidlicové kosti sme vždy odložili a usušili – aby sme ich mohli rozlomiť a niečo si želať, samozrejme. S Ninou sme sa o ne zakaždým bili.). Ako dokonale obaliť a vypražiť mušle, hrebanatky, krevety a ryby. Ako namietať správny pomer majonézy, octu, soli a masla. Učila som sa, ako veci načasovať a ako robiť viac vecí naraz – dávať pozor na gril so šiestimi burgrami (každým v inom štádiu prípravy) alebo chystať sendviče s kuracínou a vajcovým šalátom a zároveň zohrievať v mikrovlnke dusené mäso a jedným okom sledovať fritézu, a to menujem len zopár

z tých rozmanitých a súčasne prebiehajúcich povinností, ktoré mi pripadli. Keď som ostala v kuchyni sama bez otca, ktorý by mi mohol odpovedať na moje nekonečné otázky, učila som sa používať intuíciu, spoliehať sa na ňu. Ochutnávať, skúšať, hľadať, čo bude tak akurát. Celé tie roky experimentovania – z núdze – ma začali formovať ako kuchárku.

O deväť rokov neskôr som si dokázala zastaať svoje miesto v kuchyni, hoci nie bez obetí, čo dokazovala aj rýchla pauza na zmrzlinu pred tým, ako som sa musela vrátiť k ďalšej dvanásť- a viachodinovej šichte. Zmrzlina sa v letnom teple rýchlo topila. Nestihala som lízať a vanilkový krém mi stekal po ruke a na veľké tehotenské brucho. Mala som dvadsaťjeden rokov, bola som slobodná, v deviatom mesiaci a pasovala som sa so šestnásthodinovým pracovným časom. Dopadala na mňa únava, cítila som sa nepríjemne a mimoriadne som sa hnevala na otca, že mi nechal na starosti *svoje* bistro, kým on si šiel na Sviatok práce predávať praženú cibuľu do stánku na neďalekom jarmoku. Keby to nespravil, prišiel by o priveľa peňazí – každý rok predal stovky kíľ cibule praženej v tvare kvetu a domov sa vracal s vrecami na smeti plnými bankoviek –, ale mne to aj tak nedávalo zmysel. „Čo ak začnem rodiť?“ pýtala som sa ho. „Je mi to jedno,“ odvrkol mi cez telefón v to ráno s veľmi úprimnou absenciou záujmu. „Ak na to dôjde, tak aspoň zamkni, kurva.“ Moje tehotenstvo preňho nepredstavovalo len ďalšiu komplikáciu, lebo som musela kvôli dieťaťu na istý čas odísť z bistra, ale ešte sa zaň aj vyslovene hanbil. „Vidíte, ako mi tu zavarila?“ rozčuľoval sa raz popoludní pred dodávateľom potravín a ukazoval priamo na mňa a moje brucho, keď som v rohu chystala šaláty. Opovrhoval mnou úplne rovnako ako kedysi malými mačkami na našej farme. Vnímal ich ako zbytočné tvory – bolo len otázkou času, kedy ich niekto nabúcha a ony prestanú chytať myši a privedú na svet ďalšie hladné krky.